

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
Әлкей Марғлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті

Бекітемін
Басқарма мүшесі-ғылыми
жұмыс жөніндегі проректор
В. Есенгельдин
24. 01 2025 ж.

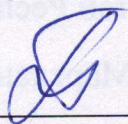


**Зерттеу этикасы комитеті туралы
ЕРЕЖЕ
(енгізілген өзгерістермен)**

Павлодар, 2025

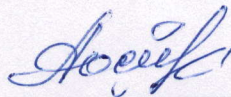
ӘЗІРЛЕНДІ:

Зерттеулерді қолдау департаментінің
директоры



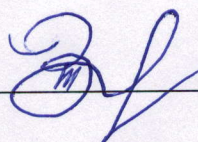
Б. Байдалинова

Ғылым бөлімінің бастығы

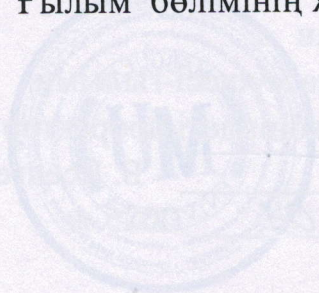


А. Оспанова

Ғылым бөлімінің жетекші маманы



Т. Гаврилова



Зерттеулерді қолдау департаменті
БЕКЕТ
(қол қоюға арналған)

Қазақстан Республикасының
Білім және Ғылым Министрлігі

Мазмұны

1. Жалпы ережелер.....	4
2. Комитеттің құрылымы.....	4
3. Әдеп жөніндегі комиссияның ережесі.....	5
4. Әдеп жөніндегі комиссияның отырыстарын ұйымдастыру және өткізу.....	5
5. Ғылыми зерттеу жұмыстарына этикалық сараптама жүргізудің негіздері...	6
6. Әдеп жөніндегі комиссияның жұмысына қажетті құжаттар тізбесі.....	7
7 Қосымшалар	8

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1.1. Ғылыми әдеп жөніндегі комитет (бұдан әрі – Комитет) «Әлкей Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті» ҰБО-да жүргізілетін ғылыми-зерттеу жұмыстарына этикалық сараптама жүргізу үшін құрылады.

1.2. Комитеттің негізгі мақсаттары:

университетте жүргізілген ғылыми-зерттеу жұмыстары мен ғылыми эксперименттердің нәтижелерін қарау;

- ғылыми зерттеу нәтижелерін бағалау, іріктеу және тарату процесіндегі бұзушылықтарды анықтау.

зерттеу қызметінің ағымдағы жұмысында туындайтын этикалық қайшылықтарды шешу.

1.3. Комитет өз жұмысында мыналарды басшылыққа алады:

Қазақстан Республикасының Конституциясы

«Білім туралы», «Ғылым туралы», «Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелерін коммерцияландыру туралы» Қазақстан Республикасының Заңдары;

- Қазақстан Республикасындағы жоғары білім мен ғылымды дамыту тұжырымдамасы

2023 жылғы 28 наурыздағы 2023-2029 жж

- білім беру саласын реттейтін Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулылары

және ғылым;

- Қазақстан Республикасы ғылым және білім министрлігінің нормативтік құқықтық актілері;

- Диссертациялық кеңестер туралы үлгі ереже;

- дәрежелерді беру ережелері;

- Қазақстан білім зерттеушілерінің этикалық кодексі;

- Университет жарғысы;

- Бұл ережелер.

2. КОМИТЕТТІҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

2.1 Комитеттің қызметін ғылымды қамтамасыз ету департаменті директорының ұсынысы бойынша пәнаралық негізде құрылатын және университеттің жетекші ғалымдары арасынан кемінде 7 маман мүшесінен тұратын Әдеп жөніндегі комиссия жүзеге асырады.

2.2 Комитеттің/Әдеп жөніндегі комиссияның құрамы Басқарма төрағасы-ректордың бұйрығымен бекітіледі.

Әдеп жөніндегі комиссия төрағадан, хатшыдан және мүшелерден тұрады

оқу жылына тағайындалды.

Әдеп жөніндегі комиссия төрағасының функциялары:

- 1) Комитет отырыстарын ұйымдастыруға және өткізуге жауапты;
- 2) нақты жүргізу үшін тәуелсіз консультанттарды шақырады белгілі бір зерттеуді сараптау;
- 3) Әдеп жөніндегі комиссияның шешімдерін бекітеді.

Төрағаның орынбасары, Төрағаның функцияларын орындайды және құқықтарын пайдаланады ол болмаған кезде төрағаның.

Әдеп жөніндегі комиссия хатшысының қызметтері:

- 1) әрбір келіп түскен өтініш бойынша іс жүргізуді ұйымдастыру;
- 2) бизнесті дайындау және жүргізу;
- 3) Комитеттің тұрақты отырыстарын ұйымдастыру;
- 4) Комитет отырысының күн тәртібін әзірлеу және хаттама жүргізу;
- 5) Комитеттің құжаттамасын және мұрағатын жүргізу
- 6) Комитет мүшелерімен және өтініш беруші тұлғалармен байланыс орнату;
- 7) құжаттарды дайындауды, қарауды, пысықтауды және таратуды ұйымдастыру

Комитет/Этика комитетінің мүшелері зерттеуге толық және барабар этикалық шолуды қамтамасыз ету үшін әртүрлі білім салаларын ұсынуы керек. Комитет/Әдеп жөніндегі комитет мүшелері олардың жеке қасиеттеріне, қызығушылықтарына, этика немесе ғылым саласындағы білімі мен тәжірибесіне, сондай-ақ Комитетте жұмыс істеуге қажетті уақыт пен күш-жігерді жұмсауға ниеті мен келісіміне қарай таңдалады.

2.3 Комитет/Этика жөніндегі комитет жекелеген мәселелер бойынша тәуелсіз консультанттардың (сарапшылардың) пікірі бойынша зерттеу жүргізудің көрінетін тәуекелдері мен күтілетін пайдасын дәлірек бағалау үшін жеке зерттеу хаттамаларына немесе ұсынымдарына қатысты өз пайымдауларын негізге ала алады, бірақ олардың дауысы кеңес беруші және шешуші емес. Нақты зерттеуге сараптама жүргізу үшін Комиссия төрағасы жоғары мамандандырылған пәндер, жаратылыстану ғылымдары, педагогика, экология және т.б. сарапшылар қатарынан тәуелсіз консультант тағайындай алады.

2.4 Келіп түскен ғылыми жұмыстарды зерттейтін комиссия мүшелері ғылыми жобаның жан-жақты талдауын қамтамасыз ету мақсатында орындаушыдан қосымша ақпаратты сұрауға және алуға құқылы.

2.5 Комиссия мүшелерінің міндеті ұсынылған құжаттарды талдау барысында анықталған немесе зерттеу барысында туындаған этикалық мәселелерді шешу жолдарын жан-жақты және жан-жақты қарастыру болып табылады.

2.6 Құрамды кеңейту және жаңа мүшелерді енгізу Басқарма төрағасы – университет ректоры бекітетін Комиссия шешімімен жүзеге асырылады.

2.7 Комиссия мүшелігі өз функцияларын тиісінше орындамаған жағдайда өз еркімен шығу немесе мүшеліктен біржақты бас тарту түрінде мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.

3. КОМИТЕТ ҚЫЗМЕТІНІҢ ЕРЕЖЕЛЕРІ

3.1 Қаралған жұмыстардың нәтижелері бойынша Комиссия орындаушыға дәлелді қорытынды береді. Зерттеуге ұсыныстар болған жағдайда анықталған кемшіліктер түзетіліп, жұмыстың түзетілген нұсқасы Комиссияға ұсынылуы тиіс.

3.2 Зерттеуді қарау кезінде зерттеушінің кінәсінен күмәнді жағдайлар немесе этикалық нормаларға қайшы келетін жағдайлар туындаса, Комиссия зерттеушіні қорғауға мүмкіндік бермеу туралы мәселені қарауға құқылы.

3.3 Алдын ала этикалық сараптамадан өткен барлық зерттеулердің нәтижелері жариялауға ұсынылған кезде, зерттеу нәтижелерін диссертация түрінде ұсыну жағдайындағыдай этикалық шолу туралы ескерту болуы керек. Диссертациялық кеңеске диссертацияны ұсынған кезде құжаттар топтамасына Комиссия қорытындысының көшірмесі қоса берілуі тиіс.

4. ЭТИКА КОМИССИЯСЫНЫҢ ОТЫРЫСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРАТЫН ЖӘНЕ ӨТКІЗЕТІН КОМИССИЯЛАР

4.1 Кез келген ұсынылған жобаны Комиссия 15 жұмыс күнінен аспайтын мерзімде қарауы керек.

4.2 Комиссия отырыстары қажеттілігіне қарай жеке мәселелерді қарау үшін ұйымдастырылатын кезекті (жоспарлы) және кезектен тыс (қосымша) болуы мүмкін. Келесі отырыстың күні мен уақытын төрағалық етуші әрқайсысында белгілейді ағымдағы кездесу. Комиссия хатшысы Комиссия мүшелерін келесі отырыстың уақыты, орны және күн тәртібі туралы хабарлайды және олардың қатысуы туралы растауды алады. Қажет болған жағдайда Комиссия төрағасы келесі отырыстың күнін өзгерте алады немесе кезектен тыс отырысты тағайындай алады. Отырыс күнінің өзгеруі туралы ақпаратты хатшы отырысқа қатысушы Комиссияның барлық мүшелеріне хабарлайды.

4.3 Күн тәртібін Комиссия төрағасы белгілейді. Хатшы отырысқа дейін кемінде 5 күн бұрын Комиссия мүшелерінің арасындағы міндеттерді бөлуге сәйкес зерттеу бойынша құжаттарды Комиссия мүшелерінің біріне алдын ала қарауға береді.

4.4 Комиссия отырысын Комиссия төрағасы, ал ол уақытша болмаған жағдайда Комиссия төрағасының орынбасары өткізеді. Отырыста қаралатын зерттеу туралы баяндаманы құжаттарды алдын ала қарау үшін алдын ала алған және зерттеудің барлық материалдарымен егжей-тегжейлі танысқан Комиссияның төрағасы немесе мүшелерінің бірі жасайды. Қажет болған жағдайда Комиссия мүшелері Төрағамен келісім бойынша талқылауға тәуелсіз консультанттарды тартады, олар отырысқа жеке қатысуы немесе құпиялылықты сақтай отырып, жазбаша түрде өз пікірін білдіруі мүмкін.

4.5 Комиссия мәжілісте кворум болған жағдайда ғана шешім қабылдайды. Бекітілген құрамның кемінде 2/3 (үштен екісі) қатысса, отырыстар құзыретті болып саналады.

4.6 Комиссия шешімдерді консенсус негізінде қабылдайды. Егер консенсусқа қол жеткізілмесе, Комиссия дауыс беруге жүгінеді. Комиссия мүшелерінің жай көпшілік даусымен қабылданған шешім заңды деп есептеледі, ал дауыстар тең болған жағдайда төрағаның дауысы шешуші болып табылады. Дауыс беруге қатысатын Комиссия мүшелері этикалық сараптаманың нәтижелеріне мүдделі тұлғаларға ешбір жағдайда тәуелді болмауы керек, сондай-ақ тексеруден өтіп жатқан зерттеулердің нәтижелеріне мүдделі болмауы керек. Комиссия мүшелерінің азшылығының пікірі, сондай-ақ Комиссия мүшелерінің ерекше пікірлері отырыс хаттамасында және отырыс хаттамасынан үзінді көшірмеде көрсетіледі.

4.7 Мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда Комиссияның қарауына ұсынылған зерттеуге қатысты Комиссия мүшесі отырысқа қатыспайды. Комиссияның мұндай мүшесі зерттеу туралы қосымша ақпаратты ұсыну үшін Комиссияның талабы бойынша отырысқа қатысқан жағдайлар ерекшелік болып табылады. Зерттеуші Комиссия шешімімен келіспеген жағдайда, олар зерттеу саласындағы келісілген сарапшыларды тарта отырып, Комиссияның зерттеуге қайта сараптама жүргізуін талап етуге құқылы.

4.8 Комиссия жұмысының ағымдағы нәтижелері отырыстар хаттамасынан үзінді көшірме түрінде ресімделеді және Өтініш берушіге хабарланады.

5. ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫНЫҢ ЭТИКАЛЫҚ ЭКСПЕРТИЯСЫН ӨТКІЗУ ПРИНЦИПТЕРІ

5.1 Әдеп жөніндегі комитет зерттеулердің ғылыми этика қағидаттары мен стандарттарына сәйкестігі туралы мәселені қарайды, ол туралы келесі ықтимал шешімдердің бірін көрсете отырып, тиісті дәлелді қорытынды береді:

- бекіту/бекіту;

- алу үшін қажетті өзгерістерді енгізу талаптары бекіту/бекіту;

- теріс қорытынды/мақұлдамау.

5.2 Зерттеу этикасының міндетті шарты оның ғылыми негізділігі, адекватты сапалы ресімделуі, оған адамдардың өз еркімен қатысуы, зерттеушінің біліктілігі, қолданылатын әдіс-тәсілдер мен зерттеу әдістерінің дұрыстығы.

6. КОМИССИЯДА ҚАРАУ ҮШІН ҚҰЖАТТАР

6.1 Комиссияның қарауына құжаттар отырысқа дейін 5 күн бұрын мынадай тізбе бойынша қабылданады:

- Комиссия төрағасының атына нысан бойынша өтініш (1-қосымша);
- докторлық диссертация, ғылыми жоба/немесе басқа ғылыми жұмыс;
- ғылыми кеңесшілерден/ғылыми жетекшілерден кері байланыс;
- аннотация;

- қорғауға ұсыну туралы қаулымен диссертация орындалған жоғары мектептің (құрылымдық бөлімшенің) кеңейтілген отырысының хаттамасы;

- диссертацияны плагиатқа техникалық тексеруден өткені туралы куәлік;
(«Мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптаманың ұлттық орталығы» АҚ-да
(МҒТБО) диссертацияны плагиатқа техникалық тексеру);

- жарияланымдар тізімі.

Барлық құжаттарды PDF форматында комиссия хатшысына жіберу керек.

6.2 Қаралған жұмыстардың нәтижелері бойынша Комиссия мердігерге дәлелді қорытынды береді (2-қосымша). Зерттеуге ұсыныстар болған жағдайда анықталған кемшіліктер түзетіліп, жұмыстың түзетілген нұсқасы Комиссияға ұсынылуы тиіс.

6.3 Комиссия отырыстары онлайн, жеке немесе аралас форматта өткізілуі мүмкін. Бейнеконференцбайланыс арқылы отырысты өткізу кезінде сілтемені Комиссия төрағасы өтініш берушіге, комиссия мүшелеріне және шақырылған тұлғаларға отырыс басталғанға дейін 3 жұмыс күні бұрын жібереді.

1-қосымша

Әдеп жөніндегі комитет төрағасына

Толық аты-жөні

(докторанттың Т.А.Ә.)

Білім беру бағдарламасы

(зерттеу жүргізілген жоғары
мектептің атауы)

Байланыстар: _____
(ұялы телефон, электрондық
пошта мекенжайы)

Өтініш

Зерттеу жұмысының/докторлық диссертацияның материалдарын Әдеп жөніндегі комиссияның отырысында ғылыми зерттеулер нәтижелерін жоспарлау, бағалау, іріктеу, енгізу және тарату, оның ішінде зерттеу субъектілерінің (жануарлар дүниесі мен тіршілік ету ортасы объектілері) құқықтарын, қауіпсіздігі мен әл-ауқатын қорғау мәселелері бойынша бұзушылықтардың болмауына қаралуын және тиісті қорытынды беруді сұраймын.

Ғылыми-зерттеу жұмысының тақырыбы / докторлық диссертация:

Ғылыми-зерттеу жұмысы/диссертация ББ бойынша орындалды:

(ББ шифрын немесе кадрларды даярлау бағытын көрсету)

Диссертация авторы (Аты-жөні)

Қолы

« ...» 20 ____ ж.

«Әлкей Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті» КеАҚ
ғылыми-зерттеу жұмыстарын сараптау жөніндегі этикалық комиссияның
қорытындысы

1.	Докторанттың тегі, аты-жөні	
2.	Докторантураның мамндығы, білім беру бағдарламасы:	
3.	Докторантурада оқу кезеңі	
4.	Диссертация тақырыбы, бекіту мерзімі	
5.	Ғылыми кеңесшілер туралы деректер: Т.А.Ә., жұмыс орны және лауазымы, ғылыми дәрежесі, азаматтығы	
6.	Зерттеу объектілері	
7.	Ғылыми зерттеулерді жоспарлау, бағалау, іріктеу және жүргізу процесіндегі бұзушылықтар	Бұзушылықтар анықталды немесе анықталмады. Егер бұзушылықтар анықталса, оларды көрсету қажет.
8.	Ғылыми зерттеу нәтижелерін тарату процесіндегі бұзушылықтар	Бұзушылықтар анықталды немесе анықталмады. Егер бұзушылықтар анықталса, оларды көрсету қажет.
9.	Зерттеу объектілерінің (тірі табиғат пен тіршілік ортасының объектілері болғанда) құқықтарын, қауіпсіздігі мен игілігін қорғау қалай жүргізілді	

Этикалық комиссияның төрағасы _____

(Қолы, тегі, аты, әкесінің аты (бар болса))

Этикалық комиссияның хатшысы _____

(Қолы, тегі, аты, әкесінің аты (бар болса))